

UN RĂZBOI GREȘIT (II)

„Să mă-ntărești cu răbdare
Dându-mi bună cugetare”
(dintr-o rugăciune a lui Anton Pann)

Stau de vorbă cu dvs., **domnule Deșliu**. Firul dintre noi se menține, *telefonul* nu-i defect, ca-n poemul lui Mircea Cărtărescu. Comunicăm și așa mai departe și așa mai aproape, deși se mai găsește vreun amic, cu grav handicap de caracter, care să rîdă de conversația de dincoace și de dincolo de Styx. Vă aud, mă auziți și vă repet urarea ieșită din gura de aur a părintelui Cleopa: „Mânca-v-ar raiul să vă mănânce”.

Acest dialog va continua până când o să epuizez vrafal de întrebări pe care mi l-ați pus în pregătirea discuției. Ați dorit să apară cartea asta și sper să vă împlinesc dorința. Pe cei care trimit săgeți veninoase în postumitate îi disprețuiesc. Și-mi vine în minte o spusă a lui Gustav Mahler:

„Parcă omul trebuie neapărat să moară ca să fie lăsat să trăiască?”

Ziceam, în episodul anterior, că, încercând să-mi fac dreptate, n-am reușit decât să produc un vârtej de hârtii. Nu cred, **domnule Deșliu**, că-i o telenovea viața mea, n-am orgoliu de Napoleon: *Quel roman a été ma vie!* Încerc să nu mă dau nici deșteaptă, nici neînțeleasă, dar aceste *Amintiri din epoca mașinii de scris* (v-a plăcut titlul, rămânem la el) trebuie să aibă măcar rol de *memorator*. Altfel, maimultcatrecutul devine maimultcaprezent și maimultcaviitor. O gravă consecință a îmbolnăvirii memoriei? Partidul Comunist din Sankt-Petersburg a cerut, în toamna asta, Bisericii ortodoxe ruse să-l canonizeze pe tătucu Stalin.

Îmi repet adevărurile, chiar dacă n-or fi agreate de mulți: nostalgici, cenzori, dar și anticomuniști de față, din oportunism, cei cu respect pentru Instituție („cu ce drept se ia aia de Universitate?”), „ghinărari” propriu-zisi și profi univi cu grade de colonei ori cel mai mult activiști decât profesori, cei care au urcat în cariere folosindu-se de ibovnica numită Politica sau cu Big-Brother la PCR, ipocriți, fricoși, limitați. Așadar, adevărurile mele n-or plăcea multora.

Hârtia scrisă ar fi mai ieftină decât cea albă, nescrisă, cum spunea bătrânul înțelept evreu Cibili Moise, dacă nu crezi că adevărul tău ți-e mai prieten decât prietenul. Sunt convinsă că tânăra generație trebuie să afle adevărul despre obsedantele decenii, fie el pur și simplu ori pur și complicat.

Da, mă obsedează acel gol din *curriculum operis*, faptul că pe coperta a patra a cărților mele scrie, sub indicația *De același autor*:

A patra dimensiune, editura Junimea, Iași, 1973
Universitatea care ucide, editura Timpul, Iași, 1995.

Mă obsedează „alunecarea” mea de destin (și ar fi fost închidere de destin dacă aș fi murit în '89, ca poetul Corneliu Popel, care a luat-o pe „șuşaua sublimă” la 28 de ani, ca Virgil Mazilescu, mort la 42 de ani, ca dragul meu Radu Petrescu, mort la 55 de ani, ca Marin Preda, mort la 58 de ani... Guvernării adaugă la vârsta de pensionare 7 ani: $57 + 7 = 64$. Îi am.), cu 14 ani de pauză editorială, cu 13 ani de pauză publicistică. Într-un sistem normal, astfel de întâmplări ar rămâne neîntâmpinate. Să tratez totul cu acel fel de amărăciune zâmbitoare (doar îmi plac toate plantele cu gust amar: andiva, varza de Bruxelles, ștevia), dar ce te faci când se cam moare din pricina unui rost social distrus. Cum s-a întâmplat cu profesorul Mihai Drăgan, AD MAJOREM GLORIAM UNIVERSITATIS NOSTRAE, model de dascăl universitar.

Am fost sfătuită de multe ori: „Fii mai prudentă. Deșteptul cedează. Dă-i dracului și treci mai departe”, fiind vorba de câțiva inși care mi-au făcut rău. Nemotivat, numai și numai pentru că puteau face rău din funcțiile lor. Numai că nu obții atât de lesne *despățimirea*, acel *dénuement* camusian, detașarea de toate. Nici nu doresc asta, dimpotrivă. Aș avea nevoie de furia lui Ion Caraion, de dezgustul, de scârba lui Nicolae Constantin Munteanu, de *Ro-mânia* lui Paul Goma, ca să descriu viața în partea „greșită” a Europei. Atunci, mi-am ascuns cât am putut suferința, jena cînd eram întrebată unde lucrez și eu nu lucram decât la masa mea de scris/ citit; acum, de ce n-aș împărtăși-o? *Strigă acum...* (e titlul altui roman al meu) dacă o fi *cineva care să-ți răspundă* (Iov, 5.1), care să te audă.

Petru U. îmi vorbește de loviturile de existență ca de un bine. De binele din rău. Pot spune și eu că ficțiunea mi-a deschis ușa („bate și ți se va deschide!”) când dezastrul social era deja instalat și chiar voiam să dispar, din neputință, din lipsă de aer curat. M-a ajutat Dumnezeu să mă trezesc dincoace de Styx, exact așa cum povestesc în *Rău de România*. Foarte de dimineată, iarba din curtea părintelui Paisie de la Mănăstirea Neamț era de un mov suprarealist. Ai cartea pe care o scrii, mi-am zis, ai pădurea, ai lacul, un yacht în Canare și un estuar în bibliotecă, ai o Franță interioară, o Italie așijderi, ai un Stonehenge nu în Anglîtera, ci în Bucium, ai universul muzical (în plin ceaușism îl aveam; acum, s-a mai estompat), revino-ți, doar nu ești o balenă sinucigașă. *Que sera sera*.

Odată, înaintând în sus pe Copou, m-am trezit față-n față cu o pereche de îndrăgostiți. Ea, într-o rochie vie, tahitiană. Cu bretele, deși avea brațul retezat deasupra

încheieturii. Mergea săltând ca o arteziană, în ciuda brațului ciuntit, în rochia care, deliberat, nu masca nimic. Băiatul, frumos și foarte îndrăgostit, era captivat de exuberanța ei. Fata încerca să aplaude chiar, bătând grotesc aerul cu ciotul ei vânăt, oribil. I-am admirat țaria. Nici urmă de nefericire. Se bucura de clipa cea repede ce i s-a dat, deși, pentru ea, frumusețea vieții era mutilată tragic. Singura sinucidere de acceptat e cea din gherle și aiuduri, ca să scapi de *pedeapsa cu viața* din pușcărie. Și-mi vine-n minte scena din filmul *Cel mai iubit dintre pământeni*, când un deținut, înainte să se spânzure, îi întinde lui Petrișor bocancii: *la-i tu. Au tălpile noi. Eu mă liberez mâine*.

S-a „liberat” prin moarte. *La cellule des liberables* e alt titlu al lui Paul Goma pentru *Ostinato*.

Al. Deșliu: Cum ați caracteriza drumul dvs. profesional?

Ca podul lui Păcală: o călcătură moale, una tare. Încurajant/ descurajant. Încurajant când luam un concurs cu nota maximă, descurajant că mă trezeam în afara statului de funcțiune, la prima reducere de activitate. Și am câteva găuri negre în cartea de muncă.

În Universitate, depindeai de clanul marelui carnasier. Arvinte te ridica, Arvinte de cobora, ca femeia din știutul cântec de popas oenologic. *Dezadaptării* (ideea și cuvântul lui N. Breban), cei care nu puteau sau nu voiau să se adapteze cerințelor superiorului, ca orice om slab, n-aveau nici o șansă. Îți supărai superiorul, obstacolul în carieră nu mai putea fi surmontat. În fond, Petru U. și cu mine n-am vrut decât să fim stăpâni pe modesta noastră existență. El s-a consolatat demult, etnosofic, cum că „norocul de-ar fi pe bani/ l-ar cumpăra boieri mari/ nu ca noi, niște sărmani”. Cărțile în specialitate și minusul de luciditate socială au fost cauzele multor neîmpliniri.

„Dumneata ești cu noi?”, a fost întrebare de Arvinte după ce lipsise de la nuș ce manifestare. *Întrebat?* Cuvântul corect e *anchetat*.

Luca Pițu a fost găsit vinovat de „neținerea gurii”. Îndărătnicul Luca a conjugat verbul *dissidio-ere*: a fi în dezacord. E conferențiar și acum. Pentru că a funcționat și funcționează nesmintit *clanul obligațiilor*. Veșnicul decan și prodecan Al. Andriescu, cel care l-a scos din Catedră, a avut (și are) la dispoziție acest clan: pentru o avansare nu tocmai meritată; pentru o plecare nu tocmai aprobată de catedră, dar cu acordul catedrei „albastre”. Și-a format un sindicat din acești devotați-obligați, care nu l-a lăsat la greu. Când sus, când jos? Ba când sus! Roata lumii e înțepenită sus pentru stalinozauri.

Ca acei copii, care au fierț în mămăliga explodată atunci, în acel decembrie, să nu fi murit de-a surda, ar trebui să nu ne despărțim de trecut fără a-l cunoaște.

Al. Deșliu: Ați vrut să plecați din România?

Nu. Pentru că știu disperarea lui Cioran, jalea lui Vintilă Horia, deznădejdea lui Eliade – toți deznădăcinați.

De ce s-a întors din Franța, în '72, Nicolae Breban? În 16 februarie 1972 (scrie în *Sensul vieții. Memorii II*), biroul Uniunii Scriitorilor a înaintat un Raport, cerând lui Ceau. scoaterea lui din CC. Erau, între cei douăzeci și ceva de membri, și trei buni prieteni: Matei Călinescu, căruia-i oferise cronică la „România liberă”, Nichita

Stănescu, pe care-l numise redactor-șef adjunct și Cezar Baltag. Nu l-a apărut nimeni. Au semnat cu grăbire ce le-a propus Zaharia Stancu. Iar Mircea Iorgulescu „în aceeași revistă unde l-am angajat și i-am dat spațiul critic cel mai prestigios” – mai notează N. Breban în aceleași *Memorii* – „s-a grăbit, printre primii, să arunce piatra asupra romanului *Bunavestire*, a doua zi după plenara CC care condamnase brutal cartea, prin vocea unui alt fost amic, Titus Popovici, și a secretarului general Nicolae Ceaușescu (...)”.

Lucian Raicu nu-l saluta, deși-i dăduse și lui cronică literară. Și eu m-am aflat în postura asta. Pe limba lui Herder: „Im Unglück erkennt man die Freunde”.

Breban a ajuns „la fundul literaturii” și ce ușor i-ar fi fost să rămână în Germania. Avea cetățenie. A plecat din nou în '77, dar s-a întors din nou... Pentru că „sensul existenței” o fi *individual* și *familial*, dar e și *național*: se opune înstrăinării de părinți, de țară, de limba maternă. *Comunitatea de origine e și de destin, totodată*, în formularea lui Mircea Eliade. Un răspuns întreg, fără rest dă și Camus, în *Mitul lui Sisif*: „Credința într-un sens al vieții presupune întotdeauna o scară a valorilor, o alegere, preferințe. Credința în absurd, conform definiției noastre, ne învață contrariul”.

Mircea Cărtărescu a știut și el asta când a dat cu banul/ centul în America: plec sau rămân? A ales stema României.

Tatăl meu. Și el a rămas în spațiul non-vestic. Îl așteptau ani de grele încercări. A supraviețuit marilor șocuri sociale, a pierdut avere și carieră, a trecut și prin

stabilizarea leului, aruncând în foc ultimele bancnote de un milion. A depășit frica demențială a anilor cincizeci, când harta României întregi te trimitea la pușcărie, când *Deșteaptă-te române* te trimitea la pușcărie; la fel, o scrisoare de la o rudă ori un prieten ieșiți din lagărul estic, o fotografie cu un suspect. A triat pozele cu colegi legionari. A devenit fost proprietar (avea două fabricuțe, care mergeau destul de prost), fost avocat de succes, fost țărănist. FOST. TERMINAT.

Se putea și mai rău: tatăl lui Ion Zubașcu a fost omorât de Securitate, la Sighet.

Vă amintiți, **domnule Deșliu**, cum începea *Lettre à un ami lointain*, publicată de Cioran în NRF? Începea așa:

„De ce pays lointain que fut le nôtre et que n'est plus à personne”.

Or, tatei îi păsa de țara lui. Avertiza cum avertizează, de peste Prut, Mihai Cimpoi: „Cu identitatea nu e de glumit”.

Mergeam împreună la cinema Bălcescu, pe vechi Odeon, la matinee și, când auzea vocea înflăcărată a lui Eugen Mandric la jurnalele care precedau filmul, ieșea pe hol. Era un om înțelegător și prea iertător (pe limba lui Rimbaud: „par delicatesses, j'ai perdu ma vie”; în românește, „din delicatețe viața mi-o pierdui”), oscilând între a fi ludic și a fi trist. Singura lui slăbiciune – prăjiturile cu cremă.

După ce a pierdut tot, a ridicat un zid de cărți între el și ce se întâmpla în jur. *Lectura ca protest* a fost un brand al cititorului de după Cortina de Fier.

Spuneam că tata a citit până s-a stins și cred că a vrut să moară dacă n-a mai luat doctoria de care depindea. Picăturile de atropină. *Mitul lui Sisif* trebuia să se cheme *Essai sur le suicide*.

Mă gândesc de multe ori că tata a murit cum mor herminele. Vânătorul nu face altceva decât să murdărească golful unde se adăposteste. Hermina nu fuge, nici nu se apără, deși are gheare puternice. Se ghemuiește în blana ei sfidător de albă și moare. Preferă să moară în zăpada curată. *Beautiful Losers* e titlul lui Leonard Cohen. L-aș folosi pentru un roman.

„Hristos, boier, iartă totul” crede părintele Nicolae (Steinhardt). Sper că tatăl meu, boierul creștin, m-a iertat deplin pentru neînțelegerile dintre noi, când n-aveam timp să-l ascult.

Își ascundea *plus mal que bien* față de mine reacțiile la evenimentele politice, atunci când eram prea mică. Să nu dea ceva din casă copilul, din greșală. Dej era cifrat Ghiță Bej; Anei Pauker îi spunea Rabinovici; Maiorul era Vasile Luca (în armata U. Sovietice); Dezertorul (din Armata Română) era Bodnăraș; Churchill – Bulldogul. Am crezut că Yalta – nume des auzit – era nume de femeie. „Eu sînt Yalta aici, și eu vă spun ce să faceți”, răcnise Vișinski, adjunctul lui Molotov, la regele Mihăiță, când i l-a impus pe Groza, desemnat de URSS ca om de încredere, deși fusese ministru în guvernul Averescu. În '21, își dăduse demisia pentru o mică deturnare de fonduri. Marele general nu-i cruța pe hoți. Atunci, în martie '45, lului Maniu i-a sugerat regelui să reziste presiunilor pentru formarea unui guvern FND. Fără neam și fără Dumnezeu. Poate că Stalin ar fi fost constrâns să ocupe militar

România și Aliții ar fi intervenit. Nechibzuitul Mihai, de 23 de anișori, nu l-a ascultat. Maresalul Malinovski l-a felicitat, iar generalul Susaikov i-a oferit de 10 mai (cinismul marilor puteri!) steaua Victoriei, în cinci rubine, Kremlinul de aur pe platină și două avioane de antrenament, să se joace cu ele. Geaba a mai făcut „greva regală”, după ce Molotov i-a cerut capul generalului Rădescu și Mihai întâiul și ultimul i l-a oferit pe tavă.

Dacă-i adevărat ce rememora Dej, în noaptea ultimului său revelion, despre abdicare (am citit asta într-un număr din „Dosarele istoriei”), Regele Mihai „a semnat frumușel, cum ai semna un bon de cantină. A dat un alt hâmb și după aceea m-a întrebat: dar acum, eu ce fac?”.

Îmi amintesc ce bucuros era tata cînd le dispăreau portretele de pe pereți. Căderea Anei Pauker Rabinsohn l-a făcut fericit:

„Evreii au urcat-o, ei au dat-o jos, Chișinevski și Răutu”, deslușea lucrurile prietenul Girică Dumitrescu. „A salvat-o Molotov să nu fie scoasă din partid. Auzi ce cuvînt au folosit: *desărcinată*, «Ana a fost desărcinată»”.

Inginerul Dumitrescu, prietenul tatei, navetist între București și Buzău, afla multe. M-am convins și eu că amicii bucureșteni erau mai informați. Știau, de pildă, că Nicolae Ceaușescu a terminat gimnaziul la 47 de ani (Școala medie nr. 10, „Zoia Kosmodeminskaia”) și, după o lună, în ian. '66, a obținut licența, dată de Manea Mănescu, rectorul Institutului de Științe Economice „V.I. Lenin”.

Atunci, însă, mă enervau nesfârșitele lor discuții

despre răul comunist și cum se va rezolva totul la anu', mereu la anu', când Mihai va fi reinstalat pe tron, ba de Truman, ba de Eisenhower, ba de Kennedy, ba de Johnson...

„Nu se poate, optimiza tata, ca de-o anumită parte să fie numai suferință”. S-a putut.

Chinuia radioul Phillips, care se încălzea greu, să asculte Vocea Americii, în ciuda „paraziților”. Postul era bruiat continuu, aparatul bârâia, bâzâia, scrâșnea, pocnea cumplit, dar tata rămânea la post nemisecat, să afle când sosesc americanii. Prietenul Girică îl ironiza:

„Dragă, Tani, în '42, americanii au bombardat, din Europa, România. Bombardierul experimentat prima dată pe capetele noastre se numea Consolidated Liberator. Ferească-ne cerul de astfel de «liberatori»”.

Da, am fost crescută în starea de spirit „vin americanii”.

Și cum se mai agățau de nădejdea că vom avea și noi un Plan Marshall de reconstrucție – big bang – a țării. Caricatura lui Konrad Adenauer stătea înfiptă solid în centrul Buzăului, pe un panou uriaș, dar ei sperau că Adenauer, care câștigase alegerile în '57, o să facă ceva și Cortina de Fier va cădea. Li se părea că Eisenhower (nu ca Truman) o să intervină salvator, că John Foster Dulles o să...

Stalin murise, în fine. În ianuarie '58 a murit și Groza. La Radio București s-a transmis slujba de înmormântare.

„Cu popi, l-au îngropat cu popi!”

Și ce scenarii făceau împreună, după întâlnirea lui Eisenhower cu Hrușciov!

Abil, Ghiță Bej a desființat cartelele de pâine în '54, în '56 s-a renunțat la cotele care îi distruseseră pe țărani, așa că și-a permis Declarația de Independență din aprilie '64. Fiecare partid să-și poată elabora „linia”: obiective, căi, metode. Au exultat când s-au retras „prietenii sovietici”, în '58. Erau mulți militari cu stea-n frunte pe străzile Buzăului. Și când a pornit insurecția lui Nagy, în 23 octombrie '56, au exultat. Dar, deși Nagy a făcut apel la Occident, afurisiții de Dulles și Eisenhower au acceptat ca rușii să scalde Budapesta-n sânge. 25.000 de unguri au fost zdrobiți sub tancurile lor. Patru milioane, spun cărțile de istorie, au emigrat. Nagy a fost arestat la București și predat. RPR devenea, în august '65, RSR.

Murind în '64, tatăl meu n-a mai apucat *dezghețul* de după dispariția lui Dej. Nici vizita lui Nixon, nici vizita lui De Gaulle, în București.

Prietenul Girică Dumitrescu, din ce în ce mai bolnav (de plămâni), mai sărac și mai singur, s-a spânzurat în hotelul Union. A ales și el „liberarea”.

Oricât s-ar strădui unii și alții să schimbe istoria la față, trebuie spus că Ceaușescu a fost mai rațional decât Dej. Nu vreau să dau apă la moara lui Ștefan Andrei, ministrul ceaușesc de Externe (mă irită ticul lui verbal: tovil nu vorbește, nu asertează, nu opinează, tovil *apreciază*), dar Dej a fost marele criminal, el a exersat, pe urmele lui Stalin, tehnologia de vîrf a crimei. În Rusia post-octombrișă, comuniștii scoteau mânuși din contra-revoluționari. Pielea era scoasă de pe laba mâinii cu apă clocotită și cu tot cu unghii. Înfricoșătoarea C.K. (Comisia Extraordinară), devenită NKVD, apoi KGB a născocit cazne inimaginabile, preluate și augmentate de

Securitatea noastră.

Deși lui Ceaușescu i s-a creat imaginea vampirului din Carpați care se scâldea în sânge de prunc, dintre cele două *roșuri* (urât mai sună pluralul ăsta), roșul lui Dej e cu mult mai sângieru. Și, pentru că raportul memorie-istorie-ficțiune e bulversat, să apelăm la memoria celor trecuți prin „iadul reeducărilor de la Pitești, Gherla, Târgu Ocna și Peninsula Valea Neagră”, cum scrie Mihai Buracu în *Tăblițele de săpun de la ITȘET-IP* (editura Craiova, 2003). ITȘET-IP? *Palindromul cuvântului Pitești*, clarifică o notă de subsol. Cuvântul *reeducare*, în context marxist-leninist-stalinist, avea conținut schimbat. Ca și justiție, libertate, democrație...

Au mai rămas câțiva martori. Să-i cunoaștem în carte și-n oasele rupte și-n carnea torturată. Celor care strigau de durere sub ciomege li se astupa gura cu cârpe de spălat WC-uri. Acești „mărturisitori”, ca părintele Iustin Pârvu, starețul mănăstirii Petru Vodă, închinată martirilor din închisorile sângeroasei epoci Dej-Pauker-Teohari Georgescu, au dreptul moral să facă Procesul Comunismului. Din mărturiile lor, și nu din Raportul Tismăneanu, ar trebui formulate întrebări pentru examenul de bac. Victimele să condamne, nu beneficiarii regimului roșu.

Acolo, în beciurile cu noroi de fecale pe podele și cu ferestrele oblonite, părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa și-a deschis venele, a stors o gamelă de sânge și i-a dat să bea lui Constantin Opreșan. Să bea limfă, ca să-i salveze viața. I-a murit în brațe. Valeriu Gafencu i-a cedat cele zece grame de streptomycină, intrate în ocnă anume pentru el, lui Richard Wurmbrandt și, ca prin minune, l-a salvat.

Amicus certus in re incerta cernitur. Să-l credem pe Euripide. Între tatăl meu și Girică Dumitrescu a fost o prietenie strânsă. Prietenie înseamnă devotament, afecțiune, prețuire, nu ca acum când, dispărând Securitatea, turnătorii se fac la gazetă și se semnează cu nume literar.

E și prea mult spus prietenie, noțiunea de prietenie are altă greutate decât amicitie. Conviețuim cu diverși inși spunându-ne mereu, după caz, că nu-s nici atât de buni, nici atât de răi pe cât par a fi. Facem gesturile obișnuite între amici de-o bere-două. Ba chiar îi sprijinim cât de cât, ne aliem lor. Când amicul Turtureanu a fost scos de la revista „Cronica” înainte de pensie, singura

care a dezaprobat gestul brutal al lui Valeriu Stancu în presă am fost eu, după câte știu.

Un Enkidu cu care să vânezi lei, de un' să-l iei? Un Patrocle (pentru Ahile), un Epehstion (pentru Alexandru cel Mare), un Pythias pentru Damon? Dioscurii Castor și Polux, ce poveste frumoasă! N-am întâlnit acel prieten capabil de solidaritate în necaz, în momente grele și rele, cu puterea de a rezista presiunilor ideatice. Amicilor mei le place să creadă zvonurile discreditante pentru mine, producând ei înșiși oximoron după oximoron.

Și, da, mi s-a întâmplat de multe ori să nu pot deosebi falsul prieten; să nu știu cu cine am de-a face (de relații noi nu prea scap, mă feresc, dar o pățesc!); să presupun că am cunoscut o persoană de altă clasă intelectuală. N-o spun eu prima, dar prietenii sînt ca un fel de pepeni: încerci 50, poate dai și de unul bun.

Ce-am învățat în atîta amar de vreme e că degeaba reiei o amiciție stricată prin derapaj de caracter, pentru că acest derapaj se va repeta întocmai. Ajunge! Nu mai suport, *par delicatesses*, fracturile de comportament ale amicilor. „Punct și n-am timp!”, cum zice ferm, dar *gentleman like* Val Gheorghiu.

În ceaușism, re-repet, orice problemă avea o singură soluție: soluția aparatului de Partid. Justiția era politizată. Pentru a-ți asigura o existență fără cotituri și coteli (cuvîntul *meandre* mi-i antipatic), era mai bine să te fofilezi, să-ți faci relații în activ, decît să ajungi la memoriu, ca orice nesocotit. Și mie îmi repugnau laudele poetului Haralambie Țugui, cum că a reclamat sau că o să reclame la CC al PCR:

„Trebuie să merg la ei *cu cuțitul în mână*”. Sublinierea, dintr-o scrisoare către Constantin Călin, publicată de „Bucovina literară”, îi aparține lui Țugui.

Și eu a trebuit să scriu un memoriu, în care mi-am istorisit necazul, când m-au scos din presă. Nu-mi stă în fire *pâra manuală* (mulțumesc, Luca Pițu!), *nota pârâtrice*, cum îi zice tot Luca și n-am făcut-o. Pentru cel interesat în chestiune, poetul N. Turtureanu, o să public acest memoriu. Am cerut o audiență la șeful cu Propaganda, Chelaru. Despre experiențele martirizante ale audiențelor, ca leac pentru memoria scurtă a celor care afirmă că pe timpul Ceaușescului Partidul îți rezolva una-două problemele o să mai istorisesc. Și nu, nu mă forțați să mă rog pentru fratele Chelaru, pentru fratele Floareș,

pentru fratele Turtă, cum s-a rugat Noica, de *sub teascul istoriei*, pentru fratele Alexandru!

„Iașul e ca o vastă familie în care toți se cunosc și se tolerează”, scria Dimitrie Anghel. Poate pe-atunci, pe la 1930. Plecarea din dulcele târg, amar pentru mine, mi s-a părut o rezolvare.

Am, ca și tatăl meu, o încredere naivă în buna intenție a celuilalt.

„Ți-a căzut pâinea-n căcat? Te ajut s-o scoți”, mi-a spus M.R. Iacoban.

Cu acest ajutor, am dat un concurs la Secția tineret a Televiziunii, secție condusă de un lideruș utecist, Neagu Udriou. Fusese „rotat” Vartan Arachelian, pe-atunci antimonarhist, devenit, postsocialist, tocșoist expert în aquicomunitar. Vartan se războie cu divorțatele sau cu redactoritele cu divorț pe rol. Războiul chiloților!, cum se rîdea în culisele postului unic. Ducea fricos tava și gunoiul Politicii, mîndîndu-le pe utecistele dinamice și vorbărețe din Pipera până-n Logoj, din Bicaz în Porțile de Fier, să descopere „elemente valoroase” printre băieții șantieristi care-și decolorau în genunchi blugii românești cu cărămida, să pară mai americani. Emisiunile gâlgăiau de elan. Pentru Vasile Potop, șeful TV-ului, tunsoarea neregulamentară și ginșii erau principalii dușmani ai progresului socialistoid. Cică Vartan Arachelian, în seara de 21 dec. '89, stătea pe teavă cu o emisiune specială. *O Odă pentru Ody*, desigur.

A trebuit să dezbat și eu problemele tinerilor harnici și modești, mîndria țării.

Petru U. m-ar fi urmat la București, poate la Universitate, poate la Institutul lui Al. Dima, cum îi promisese profesorul. Am vrut să ne cumpărăm o casă în zona demolată de Ceau începînd din '81, în Uranus, supranumit Cartierul Hiroshima. N-am mai ajuns redactor, deși concursul l-am luat și emisiunile mele au fost difuzate. N-au fost bune referințele de la vechiul loc de muncă, revista „Cronica”. Au fost *toate trei negative*, cum mi-a comunicat însuși Potop: eram o tovarășă iresponsabilă, fără simț de răspundere, dacă din vina mea se produsese acea greșeală de tipar. Politică, desigur! După vina nașterii, a originii sociale, vina greșelii de tipar. Din „Pro Saeculum”, nr. din septembrie 2008, am aflat că unul dintre referenți a fost Nicolae Turtureanu, amicul Nickleby, cum l-a poreclit Val Gheorghiu.

M-am întors în Iași, fără să regret prea mult munca într-un TV alb-negru, mai mult *muet que parlant*.

Lui M.R.I. nu i-am mai cerut sprijin și nici nu mi l-a dat. Amiciția noastră din tinerețe s-a refăcut, însă, după ce a pierdut funcția politică. Atunci, la sfârșit de decembrie, un ziar iașiot știruia că Iacoban, înarmat cu o pușcă avînd lunetă, trăgea în revoluționari de pe hotelul Moldova. N-are decît o trusă de pixuri (sau de pixeli) cu care țintește relele mari și mici, multe și mărunte: amatorismul, ignoranța, prostia, ne-simțul generalizat...

Cutremurul din '77 m-a găsit în noul post, la Universitatea „Al.I. Cuza”, *curriculum vivendi* încheiat cu alt memoriu.

Dar povestea asta aș vrea s-o las pe (b)altădată.

Iași, 28 septembrie 2008.